

ŠLECHTITELSKÝ PROGRAM PRO CHOV KOZ

Svaz chovatelů ovcí a koz z.s., IČO 63109859, se sídlem Ptašinského 308/5, Ponava, 602 00 Brno, zapsaný ve spolkovém rejstříku vedeném Krajským soudem v Brně, oddíl L, vložka 5270, (dále jen „Svaz“), byl uznán rozhodnutím Ministerstva zemědělství ČR na základě § 5 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, v účinném znění, (dále jen „*plemenářský zákon*“), dne 13. 12. 2001 jako „Uznané chovatelské sdružení pro chov koz“ a zároveň byl pověřen vedením plemenných knih (PK) pro jednotlivá plemena koz chovaná v České republice.

Šlechtitelský program je souhrnem zásad a metodických postupů, kterými se oprávněné osoby ve smyslu plemenářského zákona a jednotlivý chovatelé řídí. Šlechtitelský program je zaměřen na komplexní zlepšování genetických vloh zvířat pro poskytování žádoucí užítkovosti ke zlepšení ekonomické efektivity chovů. V České republice (ČR) je chov koz zaměřen hlavně na produkci kvalitního kozího mléka a jeho zpracování na mléčné výrobky, zvláště pak na kvalitní kozí sýry. Dále pak je chov koz zaměřen na produkci kvalitních jatečných kůzlat, tj. na produkci kvalitního kozlečího masa a výrobků z něj.

Tento šlechtitelský program reflektuje časový úsek, v němž došlo k některým zásadním změnám v rámci kontroly užítkovosti, dědičnosti a v postupech při vyhodnocování zjištěných údajů, a bude i nadále rozvíjen a zdokonalován tak, aby byl co nejvíce přizpůsoben neustále se měnícím podmínkám a situaci panující v ČR.

A. Dojená plemena koz

Populace dojených plemen bude šlechtěna prioritně na mléčnou užítkovost (množství mléka za laktaci a mléčné složky - bílkovinu, tuk, laktózu), plodnost, dále na mateřské vlastnosti, masnou užítkovost, ranost, zdraví, dlouhověkost.

V kontrole užítkovosti se zjišťují a evidují:

I. Reprodukční vlastnosti

Zjišťuje a eviduje po ukončení kozlení na základě chovatelské evidence oprávněná osoba, která tyto podklady následně předá ke zpracování do centra PK:

Eviduje se:

- a) číslo plemenice a její datum narození;
- b) číslo a číslo ústředního registru kozla – plemeníka;
- c) datum porodu, počet živě a mrtvě narozených kůzlat a pohlaví;
- d) snadnost porodu bez pomoci (1), nebo jen s minimální pomocí chovatele bez repozice plodu (2), porod s nutnou pomocí chovatele nebo veterinárního lékaře (3) - nepovinný údaj;
- e) zmetání;
- f) jalovost;
- g) identifikační čísla kůzlat označených známkami ústřední evidence dle plemenářského zákona;
- h) počet odchovaných kůzlat a pohlaví, dále počet hermafroditů a rohatých jedinců;
- ch) úhyny kůzlat podle pohlaví;
- i) datum vyřazení plemenice.

Centrum PK nejpozději do 31. 3. následujícího roku vyhodnotí reprodukci u:

1) koz

a) index plodnosti v %, jako podíl živě a mrtvě narozených kůzlat k reprodukčnímu věku plemence,

b) index odchovu v %, jako podíl odchovaných kůzlat do 40 dnů věku k reprodukčnímu věku plemence (*Reprodukční věk plemence = stáří plemence – 12 měsíců*).

2) stáda nebo kozlů

a) oplodnění v % jako podíl plemenic okozlených a zmetalých k počtu plemenic zařazených do reprodukce na začátku připouštěcího období x 100,

b) plodnost v %, tj. podíl živě a mrtvě narozených kůzlat k počtu plemenic po porodu,

c) odchov v %, jako počet odchovaných kůzlat do 40 dnů věku k počtu plemenic zařazených do reprodukce na začátku připouštěcího období x 100,

d) intenzita v %, jako počet narozených kůzlat za rok k počtu plemenic základního stáda x 100,

e) výskyt hermafroditních kůzlat v %, jako podíl narozených hermafroditních jedinců k počtu všech narozených kůzlat x 100,

f) výskyt rohatých kůzlat v %, jako podíl narozených rohatých jedinců k počtu všech narozených kůzlat x 100.

II. Mléčná užitkovost

Použité metody:

Metoda AT (test 1x v měsíci – střídavě jeden měsíc z ranního a druhý měsíc z večerního dojení), po odstavu kůzlat a zahájení strojního dojení.

Zjišťují se údaje u všech laktací dosažených za život kozy.

Metoda ET (test 1x v měsíci, v chovech s odchovem kůzlat pod matkami a částečným dojením, střídavě jeden měsíc z ranního a druhý měsíc z večerního dojení po předchozím oddělení kůzlat od matek na 12 hodin).

Zjišťují se údaje minimálně u prvních tří laktací.

Údaje pro kontrolu užitkovosti typu AT zjišťuje oprávněná osoba, která následně předává podklady na zpracování do akreditované laboratoře - Českomoravské společnosti chovatelů, a.s. („ČMSCH, a. s.“), odkud jsou výsledky předány do centra PK.

Údaje pro kontrolu užitkovosti typu ET zjišťuje oprávněná osoba nebo chovatel, kteří následně předávají podklady na zpracování do akreditované laboratoře ČMSCH, a. s., odkud jsou výsledky předány do centra PK.

Hodnotí se:

a) dojivost:

Celková dojivost je součet produkce mléka za období sání a za období dojení během laktace. Standardní období sání je 40 dní, standardní období dojení je 240 dní, standardní laktální období je 280 dní.

Produkce mléka za období sání se vypočítá z množství mléka zjištěného při první kontrole krát 40 dnů, produkce mléka za období dojení se vypočítá součtem jednotlivých množství mezi kontrolními dny a produkcí mléka do zaprahnutí (období 15 dnů po poslední kontrole). Ke stanovení množství mezi kontrolami se používá průměru množství mléka dvou hodnocených kontrol a počet dnů mezi nimi.

- množství nadojeného mléka v l u metody AT se zjistí pomocí kalibrovaného (pokud se kalibrace provádí) měřicího přístroje (trutest) s přesností na 0,1 l.
  - množství nadojeného mléka v l u metody ET se zjistí pomocí určené odměrné nádoby s přesností na 0,1 l.
  - první kontrolní den musí být uskutečněn u nekojících koz nejdříve 10. den, nejpozději 30. den po porodu, u kojících koz nejdříve 40. den, nejpozději 90. den po porodu, mezi dvěma po sobě následujícími kontrolními dny je rozpětí 28 - 34 dní
  - ze závažných důvodů může být kontrola jedenkrát přerušena - maximálně na 75 dní
  - kontrolní období dojení zahrnuje 6 kontrolních období
  - laktace končí posledním kontrolním obdobím, v němž byla koza naposledy měřena + 15 dní
  - koza se považuje za zaprahlou, když denní nádoj je nižší než 0,2 l.
- Výsledky jsou zveřejňované v kg, k přepočtu l na kg je využíván koeficient 1,032.

b) obsah bílkovin, tuku, laktózy, popř. dalších složek schválených Radou PK

Údaje zjišťuje z dodaných vzorků mléka akreditovaná laboratoř - ČMSCH, a.s., která je předá do centra PK ihned po zpracování.

Rozmezí pro zpracování mléčných složek: tuk 1,5 % až 7,0 %, bílkovina 2,0 % až 8,0 %.

K výsledkům mimo dané rozmezí se nepřihlíží.

Rozhodujícím selekčním kritériem jsou zjištěné údaje z kontroly užitkovosti. Na základě zjištěných údajů vlastní mléčné užitkovosti zvířata získávají třídu za vlastní mléčnou užitkovost (ER, E, I, II). Pro výpočet normované laktace musí být k dispozici minimálně čtyři výsledky měření, včetně zjištěného obsahu mléčných složek. V případě nižšího počtu měření nebo chybějících počtu složek se k laktaci nepřihlíží.

Třída za mléčnou užitkovost se přiděluje na základě zjištěných údajů kontroly užitkovosti (celkové produkce kg bílkoviny zjištěné za laktaci) odděleně dle použitých metod měření AT, ET. Samostatně budou přidělené třídy kozám na I. laktaci a také dle použitých metod měření AT, ET:

ER - získává 1-15 % zvířat s nejvyššími zjištěnými výsledky mléčné kontroly užitkovosti

E - zvířata v rozmezí 16-50 %

I - zvířata v rozmezí 51-85 %

II - 15 % zvířat s nejnižšími zjištěnými výsledky mléčné kontroly užitkovosti,

(neplatí pro kozu alpinskou a walliserskou z důvodu dosud malé populace těchto zvířat).

Předmětné koze zůstane nejvyšší dosažená třída bez ohledu na pořadí laktace.

Třídy za vlastní mléčnou užitkovost budou zveřejněné uznaným chovatelským sdružením odděleně, a to na základě použitých metod měření – AT, ET a to nejpozději do 31. 3. následujícího kalendářního roku.

III. Zevnějšek

Hodnotí se:

1. plemenný a užitkový typ;
2. pohlavní výraz;
3. celkový vývin, harmonie tělesné stavby, konstituce;
4. morfologické vlastnosti vemene.

Hodnocení zevnějšku u kozlů provádí schválený hodnotitel uznaného chovatelského sdružení, který zaznamená do klasifikačního katalogu výsledek hodnocení a tento stvrdí svým podpisem.

Klasifikační katalog obsahuje: datum a místo konání, identifikační číslo zvířete, datum narození, plemennou příslušnost, údaje o původu, jméno a příjmení chovatele, trvalý pobyt nebo sídlo chovatele, údaje o plemenné hodnotě a živé hmotnosti zvířete.

Hodnocení zevnějšku u koz provádí oprávněná osoba, která do klasifikačních protokolů zaznamená výsledek hodnocení.

Klasifikační katalog kozlů s výsledky hodnocení nebo klasifikační protokol hodnocení koziček s výsledky hodnocení se předává do centra PK následně po provedeném hodnocení.

IV. Růstová schopnost

Zjišťuje se:

- živá hmotnost koz a kozlů při hodnocení před zařazením do plemenitby.

Údaje zjišťuje a eviduje oprávněná osoba, která je předá do centra PK po skončení jednotlivých dílčích činností.

V. Plemena a chovné cíle:

Koza bílá krátkosrstá (B)

Vznik plemene a charakteristika:

Mléčné plemeno koz vyšlechtěné v první polovině 20. století v českých zemích převodným křížením původních krajových rásů koz s dovezenými kozly sánského plemene ze Švýcarska a z Německa. Kozy jsou klidného temperamentu, středního až většího tělesného rámce obdélníkového tvaru s pevnou konstitucí, středně dlouhými, rovnými končetinami, bezrohé i rohaté. Kohoutková výška v dospělosti je u kozy 70-80 cm, u kozlů je kohoutková výška 75-85 cm. Hmotnost koz v dospělosti je 50-60 kg, kozlů 80-90 kg. Kozy jsou rané, vysoce plodné s dobrou schopností pro zhodnocení krmiv. Kontrola užitkovosti byla započata v roce 1928, včetně zavedení plemenné knihy.

Šlechtění části populace evidované jako genetický zdroj (GZ), se řídí příslušnou schválenou Metodikou GZ, jejíž zásady nejsou v rozporu s tímto šlechtitelským programem.

Hlava – dlouhá, v čelní části široká, rovná

Oči – mandlového tvaru, ani zapadlé či vystupující

Uši – středně dlouhé, mírně šikmo vzhůru nesené

Rohy (když se vyskytují) – u obou pohlaví, hrubší, dobře tvarované, pravidelné, směrem od hlavy mírně rozbíhavé. U kozla mohutnější a více rozbíhavé.

Krk – střední délky, štíhlý, výše nasazený, v krajině hrtanu se mohou vyskytovat přívěsky

Trup a končetiny - hrudník je širší a hluboký, hřbet je dobře osvalený, rovný přecházející v mírně sraženou záď, přední a zadní končetiny jsou rovné, střední délky s dobře utvářenými spěnkami

Srst a zbarvení – krátká, jemná, lesklá, dobře přiléhavá, zbarvení je bílé bez výskytu barevných chlupů

Vemeno – střední velikosti a délky s dvěma středně dlouhými souměrnými struky, pastruky jsou nepřípustné

Varlata – dvě velká, souměrná s úměrně tvarovaným žlábkem na vrcholu šourku

Chovný cíl:

Plemeno je vhodné pro individuální i stájový chov (velkochov).

Plemeno se vyznačuje vysokou plodností a vynikající mléčnou užitkovostí. Plodnost se pohybuje okolo 200 %, odchov by měl dosahovat 180 %. Kozy vyprodukují v průměru 700-1100 kg mléka při tučnosti 3,4-3,7 % a obsahu bílkoviny 2,8-3,1 %.

Velkochovy (počet zvířat 31 kusů a více)

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Produkce mléka za laktaci v kg	Obsah bílkoviny v mléce v kg	Věk v měsících pro zařazení do plemnitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemnitby	
				kozli	kozy	kozli	kozy
200	180	800	25	6-7	8-10	45	40

Malochovy (počet zvířat do 30 kusů)

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Produkce mléka za laktaci v kg	Obsah bílkoviny v mléce v kg	Věk v měsících pro zařazení do plemnitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemnitby	
				kozli	kozy	kozli	kozy
200	180	1000	30	6-7	8-10	45	40

Koza hnědá krátkosrstá (H)

Vznik plemene a charakteristika:

Mléčné plemeno koz vyšlechtěné v první polovině 20. století v českých zemích převodným křížením původních strakatých a hnědých rázů koz s dovezenými kozly harzkého plemene z Německa. Kozy jsou klidného temperamentu, středního tělesného rámce obdélníkového tvaru s pevnou konstitucí, středně dlouhými, rovnými končetinami, bezrohé i rohaté. Kohoutková výška v dospělosti je u kozy 60-70 cm, u kozlů je kohoutková výška 70-80 cm. Hmotnost koz v dospělosti je 50-55 kg, kozlů 70-85 kg. Kozy jsou rané, vysoce plodné s dobrou schopností pro zhodnocení krmiv. Kontrola užitkovosti byla započata v roce 1963, včetně zavedení plemenné knihy.

Šlechtění části populace evidované jako genetický zdroj (GZ), se řídí příslušnou schválenou Metodikou GZ, jejíž zásady nejsou v rozporu s tímto šlechtitelským programem.

Hlava – dlouhá, v čelní části širší, rovná

Oči – mandlového tvaru, ani zapadlé či vystupující

Uši – středně dlouhé, mírně šikmo vzhůru nesené

Rohy (když se vyskytují) – u obou pohlaví, hrubší, dobře tvarované, pravidelné, směrem od hlavy mírně rozbíhavé. U kozla mohutnější a více rozbíhavé.

Krk – střední délky, štíhlý, výše nasazený, v krajině hrtanu se mohou vyskytovat přívěsky

Trup a končetiny - hrudník je širší a hluboký, hřbet je dobře osvalený, rovný přecházející v mírně sraženou záď, přední a zadní končetiny jsou rovné, střední délky s dobře utvářenými spěnkami

Srst a zbarvení – krátká, jemná, lesklá, dobře přiléhavá, zbarvení je hnědé s úhořím pruhem černé barvy po celé délce hřbetu až po konec ocasu. Existují odstíny červenohnědé až tmavě hnědé barvy. Za ušima je charakteristickým znakem černý trojúhelník, mulec, vnitřek uší, spodek břicha, holeně a paznehty jsou také černé barvy. V hnědém zbarvení se nesmí vyskytovat shluk bílých chlupů.

Vemeno – střední velikosti a délky s dvěma středně dlouhými souměrnými struky, pastruky

jsou nepřipustné

Varlata – dvě velká, souměrná s úměrně tvarovaným žlábkem na vrcholu šourku

Chovný cíl:

Plemeno je vhodné pro individuální i stájový chov (velkochov).

Plemeno se vyznačuje vysokou plodností a vynikající mléčnou užitkovostí. Plodnost se pohybuje okolo 200 %, odchov by měl dosahovat 180 %. Kozy vyprodukují v průměru 700-1100 kg mléka při tučnosti 3,4-3,7 % a obsahu bílkoviny 2,9-3,2 %.

Velkochovy (počet zvířat nad 31 kusů a více)

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Produkce mléka za laktaci v kg	Obsah bílkoviny v mléce v kg	Věk v měsících pro zařazení do plemenitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemenitby	
				kozli	kozy	kozli	Kozy
200	180	800	25	6 – 7	8 - 10	45	40

Malochovy (počet zvířat do 30 kusů)

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Produkce mléka za laktaci v kg	Obsah bílkoviny v mléce v kg	Věk v měsících pro zařazení do plemenitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemenitby	
				kozli	kozy	kozli	Kozy
200	180	1000	30	6-7	8-10	45	40

Koza anglonubijská (AN)

Vznik plemene a charakteristika:

Mléčné plemeno vyšlechtěné v 19. století křížením místních anglických koz s orientálními svislouchými plemeny (Chitral Jamnapari a Zaridi). Plemenná kniha byla založena v Anglii v roce 1890.

Plemeno je velkého tělesného rámce s pevnou konstitucí, na vysokých nohách, s typickou klabonosou hlavou a širokýma svislýma ušima. Živá hmotnost kozlů v dospělosti je 90-110 kg, koz 60-80 kg. Kohoutková výška je u koz 80-90 cm, u kozlů 90-110 cm.

Hlava – výrazně klabonosá, krátká, vzdálenost od lícní kosti k nejvyššímu bodu hlavy je stejná jako vzdálenost od mulce k čelistnímu kloubu. Zuby se dotýkají dásně horní čelisti. Mírný předkus by však neměl být penalizován za předpokladu, že zuby samotné nejsou vidět. Předkus a podkus (tolerance 0,5 cm) je vyřazovací vada. V případě rohatých koz by měly být rohy nasazeny široce od sebe, měly by směřovat dozadu a nevybočovat ven.

Oči – střední velikosti, šikmo a široce posazené, mandlový tvar dodává povýšený výraz

Uši – dlouhé, svislé, nízko nasazené, široké a otevřené. Pokud jsou přiloženy k mulci, jejich délka by jej měla přesahovat. Deformace uší se považuje za hrubou až vyřazovací vadu.

Krk – dlouhý a štíhlý, bez přívěsků.

Trup a končetiny – šíje posazená vysoko, plece výrazné, jemně utvářené, plynule přecházející do zbytku těla. Hrudník široký. Hřbet rovný a dlouhý, kříž má být mírně vyšší než kohoutek za předpokladu, že páteř není zakřivená. Přední končetiny rovné, podsazené přímo pod zvířetem, měly by být delší než je hloubka hrudníku. Zadní končetiny rovné. Spěnky jsou rovné a přímé.

Srst – krátká a jemná bez dlouhých chlupů. Barva bílá, smetanová, světle hnědá, kaštanová, černá, případně i strakatá. K barvě a kresbě není při hodnocení exteriéru přihlíženo.

Vemeno – větší, kulaté se širokou základnou, jemné. Poloviny výrazně neodděleny. Struky dlouhé, symetrické, dostatečně daleko od sebe umístěné. Pastruky jsou nepřipustné.

Varlata – dvě velká, souměrná s úměrně tvarovaným žlábkem na vrcholu šourku

Chovný cíl:

Plemeno se vyznačuje vysokou plodností a vynikající mléčnou užitkovostí. Plodnost se pohybuje v rozmezí 200-220 %, odchov by měl dosahovat 180 %. Kozy vyprodukují v průměru 1000 - 1300 kg mléka při vysoké tučnosti 4,7 % (v rozmezí 3,7-5,7 %) a obsahu bílkoviny 3,9 % (v rozpětí 3,7-4,4 %).

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Produkce mléka za laktaci v kg	Obsah bílkoviny v mléce v kg	Věk v měsících pro zařazení do plemnitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemnitby	
				kozli	kozy	kozli	kozy
200	180	1200	40	7-8	9-12	50	45

Koza sánská (S)

Vznik plemene a charakteristika:

Nejrozšířenější mléčné plemeno na světě. Pochází z oblasti Saanental a Simental ve švýcarském kantonu Bern. Toto plemeno bylo použito pro zušlechťování ostatních dojných plemen koz.

Kozy jsou klidného temperamentu, většího tělesného rámce obdélníkového tvaru s pevnou konstitucí, středně dlouhými, rovnými končetinami, bezrohé i rohaté. Kohoutková výška v dospělosti je u kozy 75-85 cm, u kozlů je kohoutková výška 90-100 cm. Hmotnost koz v dospělosti je 55-75 kg, kozlů 80-100 kg. Kozy jsou rané, vysoce plodné s dobrou schopností pro zhodnocení krmiv.

Hlava – dlouhá, v čelní části široká, rovná

Oči – mandlového tvaru, ani zapadlé či vystupující

Uši – středně dlouhé, výše šikmo vzhůru nesené

Rohy (když se vyskytují) – u obou pohlaví, hrubší, dobře tvarované, pravidelné, směrem od hlavy mírně rozbíhavé. U kozla mohutnější a více rozbíhavé.

Krk – střední délky, štíhlý, výše nasazený, v krajině hrtanu se mohou vyskytovat přívěsky

Trup a končetiny - hrudník je širší a hluboký, hřbet je dobře osvalený, rovný, přecházející v s mírně sraženou záď, přední a zadní končetiny jsou rovné, střední délky s dobře utvářenými spěnkami

Srst a zbarvení – krátká, jemná, lesklá, dobře přiléhavá, zbarvení je bílé bez výskytu barevných chlupů

Vemeno – větší délky a šířky s dvěma delšími souměrnými struky, pastruky jsou nepřipustné

Varlata – dvě velká, souměrná s úměrně tvarovaným žlábkem na vrcholu šourku

Chovný cíl:

Plemeno se vyznačuje vysokou plodností a vynikající mléčnou užitkovostí. Plodnost se pohybuje v rozmezí 200-220 %, odchov by měl dosahovat 180 %. Kozy vyprodukují v průměru 1100-1300 kg mléka při tučnosti 3,4-3,7 % a obsahu bílkoviny 3,1-3,3 %.

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Produkce mléka za laktaci v kg	Obsah bílkoviny v mléce v kg	Věk v měsících pro zařazení do plemnitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemnitby	
				kozli	kozy	kozli	kozy
200	180	1200	35	6-7	8-10	45	40

Koza alpinská (A)

Vznik plemene a charakteristika:

Mléčné krátkosrsté plemeno vyšlechtěné v 19. století křížením místních francouzských plemen s horskými hnědými kozami ze Švýcarska. Plemenná kniha byla založena ve Francii v roce 1930. Ve Francii je chov těchto koz nejrozšířenější v oblasti Savojska.

Kozy jsou klidného temperamentu, středního tělesného rámce obdélníkového tvaru s pevnou konstitucí, středně dlouhými, rovnými končetinami, bezrohé i rohaté. Kohoutková výška v dospělosti je u kozy 70-80 cm, u kozlů je kohoutková výška 80-90 cm. Hmotnost koz v dospělosti je 50-60 kg, kozlů 70-90 kg. Kozy jsou rané, vysoce plodné s dobrou schopností pro zhodnocení krmiv.

Hlava – dlouhá, v čelní části široká, rovná

Oči – mandlového tvaru, ani zapadlé či vystupující

Uši – středně dlouhé, mírně výše šikmo vzhůru nesené

Rohy (pokud se vyskytují) – u obou pohlaví, hrubší, dobře tvarované, pravidelné, směrem od hlavy mírně rozbíhavé. U kozla mohutnější a více rozbíhavé.

Krk – střední délky, štíhlý, výše nasazený, v krajině hrtanu se mohou vyskytovat přívěsky

Trup a končetiny - hrudník je širší a hluboký, hřbet je dobře osvalený, rovný, přecházející v mírně sraženou záď, přední a zadní končetiny jsou rovné, střední délky s dobře utvářenými spěnkami

Srst a zbarvení – krátká, jemná, lesklá, dobře přiléhavá, zbarvení je hnědé, různých odstínů, s úhořím pruhem černé barvy po celé délce hřbetu až po konec ocasu. Za ušima je charakteristickým znakem černý trojúhelník, mulec, vnitřek uší, spodek břicha, holeně a paznehty jsou také černé barvy. V hnědém zbarvení je povolen výskyt bílých chlupů.

Vemeno – větší délky a šířky s dvěma delšími souměrnými struky, pastruky jsou nepřipustné

Varlata – dvě velká, souměrná s úměrně tvarovaným žlábkem na vrcholu šourku

Chovný cíl:

Plemeno se vyznačuje vysokou plodností a vynikající mléčnou užitkovostí. Plodnost se pohybuje v rozmezí 200-220 %, odchov by měl dosahovat 180 %. Kozy vyprodukují v průměru 1100-1300 kg mléka při tučnosti 3,4-3,7 % a obsahu bílkoviny 3,1-3,3 %.

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Produkce mléka za laktaci v kg	Obsah bílkoviny v mléce v kg	Věk v měsících pro zařazení do plemnitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemnitby	
				kozli	kozy	kozli	kozy
200	180	1200	35	6-7	8-10	45	40

Rada PK stanovila na přechodnou dobu kritéria pro přiřazení tříd na základě vlastní mléčné užitkovosti:

Dojivost:

Třída za dojivost	kg mléka	
	I. laktace	II. a další laktace
ER	nad 901	nad 1001
E	701 - 900	801 - 1000
I	501 - 700	601 - 800
II	pod 500	pod 600

Obsah bílkoviny:

Třída za bílkovinu	% bílkoviny
ER	nad 3,10
E	2,91 - 3,09
I	2,71 - 2,90
II	pod 2,70

Výsledná tabulka pro hodnocení mléčné užitkovosti sánských koz:

% bílkoviny	kg mléka			
	ER	E	I	II
ER	ER	E	E	I
E	ER	E	I	I
I	E	I	I	I
II	I	I	II	II

Poznámka: Plemeno zařazeno do kontroly užitkovosti od roku 2017.

B. Masná plemena koz

Populace masných plemen bude šlechtěna na masnou užitkovost, dále plodnost a mateřské vlastnosti, zdraví, životnost kůzlat, tělesný rámec, dlouhověkost.

V kontrole užitkovosti se zjišťují a evidují:

I. Reprodukční vlastnosti

Zjišťuje a eviduje po ukončení kozlení na základě chovatelské evidence oprávněná osoba, která tyto podklady následně předá ke zpracování do centra PK:

Eviduje se:

- a) číslo plemenice a její datum narození;
- b) číslo a číslo ústředního registru kozla – plemeníka;
- c) datum porodu, počet živě a mrtvě narozených kůzlat a pohlaví;
- d) snadnost porodu bez pomoci (1), nebo jen s minimální pomocí chovatele bez repozice plodu (2), porod s nutnou pomocí chovatele nebo veterinárního lékaře (3) - nepovinný údaj

- e) zmetání;
- f) jalovost;
- g) identifikační čísla kůzlat označených známkami ústřední evidence dle plemenářského zákona;
- h) počet odchovaných kůzlat a pohlaví, dále počet hermafroditů a rohatých jedinců;
- ch) úhyny kůzlat podle pohlaví;
- i) datum vyřazení plemence.

Centrum PK nejpozději do 31. 3. následujícího kalendářního roku vyhodnotí reprodukci u:

1) koz

- a) index plodnosti v %, jako podíl živě a mrtvě narozených kůzlat k reprodukčnímu věku plemence
- b) index odchovu v %, jako podíl odchovaných kůzlat do 40 dnů věku k reprodukčnímu věku plemence. (*Reprodukční věk plemence = stáří plemence – 12 měsíců*).

2) stáda nebo kozlů

- a) oplodnění v % jako podíl plemenic okozlených a zmetalých k počtu plemenic, zařazených do reprodukce na začátku připouštěcího období x 100
- b) plodnost v %, tj. podíl živě a mrtvě narozených kůzlat k počtu plemenic po porodu
- c) odchov v %, jako počet odchovaných kůzlat do 40 dnů věku k počtu plemenic zařazených do reprodukce na začátku připouštěcího období x 100
- d) intenzita v %, jako počet narozených kůzlat za rok k počtu plemenic základního stáda x 100
- e) výskyt hermafroditních kůzlat v %, jako podíl narozených hermafroditních jedinců k počtu všech narozených kůzlat x 100
- f) výskyt rohatých kůzlat v %, jako podíl narozených rohatých jedinců k počtu všech narozených kůzlat x 100

II. Růstová schopnost

- a) živá hmotnost kůzlat ve 100 ± 30 dnech věku a stanoví se průměrný denní přírůstek (u kůzlat narozených na začátku a konci období kozlení v chovu může být vážení provedeno výjimečně mimo toto období);
- b) živá hmotnost koz a kozlů po hodnocení před zařazením do plemenitby.
Hmotnost všech kategorií se stanoví s přesností na 0,2 kg.

Údaje zjišťuje a eviduje oprávněná osoba, která je předá do centra PK po skončení jednotlivých dílčích činností.

III. Jatečná hodnota

Zjišťuje se:

- a) **polním testem** – slouží pro porovnání výkrmnosti a jatečné hodnoty skupin kůzlat po vybraných otcích (kontrola dědičnosti) či vybraných kombinací křížení (testace hybridů). Rozsah testace určí uznané chovatelské sdružení (Svaz v ČR). Výkrmnost se hodnotí na základě přírůstku skupiny minimálně 10ti kůzlat obou pohlaví po jednom plemeníkovi či jedné hybridní kombinaci. Jatečná hodnota se stanoví na skupině minimálně 5ti kozlíků, přičemž jsou sledovány: jatečná výtěžnost, subjektivní hodnocení zmasilosti a protučnělosti jatečně opracovaných těl (JUT) podle systému SEUROP, podíl kýty v JUT, podíl masa v kýtě,

podíl ledvinového loje z hmotnosti JUT a plocha nejdelšího hrudního a bederního svalu za posledním žebrem.

b) **subjektivním hodnocením** zmasilosti kůzlat ve věku 70-130 dnů. Při posuzování se přihlíží ke „stupnici kondice“, tj. BCS (BODY CONDITION SCORING). Hodnocení se provádí tlakem plnou dlaní a přihlíží se ke hmatnosti trnových výběžků. Při hodnocení zmasilosti kůzlat se posuzuje i osvalení vnější a vnitřní kýty.

Bodové hodnocení zmasilosti kůzlat (BSC)

1	2	3	4	5
Nežádoucí	podprůměrné	průměrné	nadprůměrné	vynikající
mělké osvalení, bez tukové vrstvy	osvalení plné, bez tukové vrstvy	osvalení plné, tenká tuková vrstva	osvalení plné, plná tuková vrstva	osvalení výrazně zaoblené, velmi silná vrstva tuku
- trnové výběžky ostré a vystupující, - jednotlivé příčné výběžky ostré a hmatné	- trnové výběžky ostré a vystupující, - příčné výběžky lehce zaoblené a znatelné při větším tlaku	- trnové výběžky zaoblené a hmatné jen při silném tlaku, - příčné výběžky zcela skryté a hmatné jen při silném tlaku	- trnové výběžky hmatné jen při velmi silném tlaku, - příčné výběžky nehmatné	- výběžky obratlu nehmatné

c) **ultrazvukovým měřením** – měří se hloubka hřbetních svalů a tloušťka vrstvy podkožního tuku a kůže za posledním žebrem v milimetrech u kůzlat ve věku 70-130 dnů, zároveň se zjišťováním živé hmotnosti (u kůzlat narozených na začátku a konci období kozlení v chovu může být měření výjimečně provedeno mimo toto období). Měření je prováděno dle metodiky schválené Radou PK, a to v chovech s produkcí plemenných kozlů a počtem alespoň 20 kůzlat v ročníku.

Údaje zjišťuje a eviduje oprávněná osoba. Zjištěné údaje předává oprávněná osoba do centra PK po skončení jednotlivých dílčích činností.

Rozhodujícím selekčním kritériem jsou zjištěné údaje z kontroly užitkovosti. Na základě zjištěných údajů vlastní užitkovosti, zvířata získávají třídu za vlastní užitkovost (ER, E, I, II). Třídy za vlastní užitkovost budou zveřejněné uznaným chovatelským sdružením do 31. 3. následujícího kalendářního roku.

IV. Zevnějšek

Hodnotí se:

1. plemenný a užitkový typ;
2. pohlavní výraz;
3. celkový vývin, harmonie tělesné stavby, konstituce;

Hodnocení zevnějšku u kozlů provádí schválený hodnotitel uznaného chovatelského sdružení, který zaznamená do klasifikačního katalogu výsledek hodnocení a tento stvrdí svým podpisem.

Klasifikační katalog obsahuje: datum a místo konání, identifikační číslo zvířete, datum narození, plemennou příslušnost, údaje o původu, jméno a příjmení chovatele, trvalý pobyt nebo sídlo chovatele, údaje o plemenné hodnotě a živé hmotnosti zvířete.

Hodnocení zevnějšku u koz provádí oprávněná osoba, která do klasifikačních protokolů zaznamená výsledek hodnocení.

Klasifikační katalog kozlů s výsledky hodnocení nebo klasifikační protokol hodnocení koziček s výsledky hodnocení se předává do centra PK následně po provedeném hodnocení.

V. Plemena a chovné cíle:

Koza búrská (BU)

Vznik plemene a charakteristika:

Masné rohaté plemeno s velmi dobrou mléčností a plodností. Bylo vyšlechtěno ve 40. letech minulého století v Jihoafrické republice křížením místních koz s plemenem bantu, kašmírovou kozou a pravděpodobně i s některými evropskými a indickými plemeny.

Kozy jsou většího tělesného rámce s výborným osvalením a pevnou konstitucí. Kohoutková výška v dospělosti je u kozy 50-60 cm, u kozlů je kohoutková výška 70-80 cm. Hmotnost koz v dospělosti je 55-75 kg, kozlů 90-130 kg.

Hlava – mohutná s výrazným čelem a výrazným klabonosem

Oči – hnědé, mandlového tvaru, ani zapadlé či vystupující (modré zbarvení očí je vyřazovací znak)

Uši – středně dlouhé, široké, svislé bez jakýchkoli srůstů

Rohy – u obou pohlaví, hrubší, dobře tvarované, zahnuté do zadu v linii krku, neměly by však těsně přiléhat ke krku a ani vybočovat

Krk – střední délky, silný

Trup a končetiny – trup je středně dlouhý s dobře utvářenými zmasilými plecemi a kýtami, hrudník je široký a hluboký, hřbet je zmasilý, mírně prohnutý, přecházející v mírně sraženou záď, přední a zadní končetiny jsou rovné střední délky, svalnaté s dobře utvářenými spenkami

Srst a zbarvení – srst je krátká, jemná, lesklá, kůže je volná, zbarvení hlavy je červenohnědé s bílou pravidelně utvářenou lysinou, uši a krk jsou zbarvené červenohnědě, ostatní zbarvení těla je bílé

Vemeno – střední velikosti, pravidelně utvářené, prostorné, dobře připevněné s dostatečně vzdálenými dvěma struky, pastruky nejsou vyřazovacím znakem

Varlata – dvě velká, souměrná s úměrně tvarovaným žlábkem na vrcholu šourku.

Chovný cíl:

Plemeno je vhodné pro křížení s dojnými plemeny koz na zkvalitnění zmasilosti kůzlat.

Přírůstek kůzlat ve 100 dnech věku by měly dosahovat kolem 200 g/den.

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Hmotnost kůzlat ve 100 dnech v kg		Věk v měsících pro zařazení do plemenitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemenitby	
		Kozlíci	kozičky	kozli	kozy	kozli	kozy
180	160	25	23	nad 12	nad 12	50	45

Hodnocení užitkovosti:

Reprodukce – index plodnosti v %

větší než 180 %	ER
160 – 179 %	E
140 – 159 %	I.
menší než 139 %	II.

Masná užitkovost – dle přírůstku ve 100 ± 30 dnech v g

- dle subjektivního hodnocení zmasilosti ve 100 ± 30 dnech (kýty, hřbetu, plece hmatem) pětibodovou stupnicí.

	Přírůstek – jedináčci v g		Přírůstek – dvojčata a četnější v g		Zmasilost
ER	220 a více	200 a více	190 a více	180 a více	5
E	200 – 219	181 – 199	171 – 189	161 – 179	4
I.	181 – 199	161 – 180	151 – 170	141 – 160	3
II.	180 a méně	160 a méně	150 a méně	140 a méně	2

Hodnocení zmasilosti 1 – zvíře vyřazeno.

Třída za vlastní užitkovost

Přírůstek – masná užit.	Reprodukce			
	ER	E	I.	II.
ER	ER	ER	E	I.
E	E	E	I.	II.
I.	E	I.	I.	Vyř.
II.	I.	II.	Vyř.	Vyř.

C. Kombinovaná plemena koz

Populace kombinovaných plemen bude šlechtěna na mléčnou a masnou užitkovost, dále plodnost a mateřské vlastnosti, zdraví, životnost kůzlat, tělesný rámec, dlouhověkost.

V kontrole užitkovosti se zjišťují a evidují:

I. Reprodukční vlastnosti

Zjišťuje a eviduje po ukončení kozlení na základě chovatelské evidence oprávněná osoba, která tyto podklady následně předá ke zpracování do centra PK:

Eviduje se:

a) číslo plemence a její datum narození;

- b) číslo a číslo ústředního registru kozla – plemeníka;
- c) datum porodu, počet živě a mrtvě narozených kůzlat a pohlaví;
- d) snadnost porodu bez pomoci (1), nebo jen s minimální pomocí chovatele bez repozice plodu (2), porod s nutnou pomocí chovatele nebo veterinárního lékaře (3) - nepovinný údaj;
- e) zmetání;
- f) jalovost;
- g) identifikační čísla kůzlat označených známkami ústřední evidence, dle plemenářského zákona;
- h) počet odchovaných kůzlat a pohlaví, dále počet hermafroditů a rohatých jedinců;
- ch) úhyny kůzlat podle pohlaví;
- i) datum vyřazení plemence.

Centrum PK nejpozději do 31. 3. Následujícího kalendářního roku vyhodnotí reprodukci u:

1) koz

- a) index plodnosti v %, jako podíl živě a mrtvě narozených kůzlat k reprodukčnímu věku plemence
- b) index odchovu v %, jako podíl odchovaných kůzlat do 40 dnů věku k reprodukčnímu věku plemence. (*Reprodukční věk plemence = stáří plemence – 12 měsíců*)

2) stáda nebo kozlů

- a) oplodnění v % jako podíl plemenic okozlených a zmetalých k počtu počtu plemenic, zařazených do reprodukce na začátku připouštěcího období x 100
- b) plodnost v %, tj. podíl živě a mrtvě narozených kůzlat k počtu plemenic po porodu
- c) odchov v %, jako počet odchovaných kůzlat do 40 dnů věku k počtu plemenic zařazených do reprodukce na začátku připouštěcího období x 100
- d) intenzita v %, jako počet narozených kůzlat za rok k počtu plemenic základního stáda x 100
- e) výskyt hermafroditních kůzlat v %, jako podíl narozených hermafroditních jedinců k počtu všech narozených kůzlat x 100
- f) výskyt rohatých kůzlat v %, jako podíl narozených rohatých jedinců k počtu všech narozených kůzlat x 100

II. Růstová schopnost

- a) živá hmotnost kůzlat ve 100 ± 30 dnech věku a stanoví se průměrný denní přírůstek (u kůzlat narozených na začátku a konci období kozlení v chovu může být vážení provedeno výjimečně mimo toto období).
- b) živá hmotnost koz a kozlů po hodnocení před zařazením do plemenitby.
Hmotnost všech kategorií se stanoví s přesností na 0,2 kg.

Údaje zjišťuje a eviduje oprávněná osoba, která je předá do centra PK po skončení jednotlivých dílčích činností.

III. Mléčná užitkovost

Použité metody:

Metoda ET (test 1x v měsíci, v chovech s odchovem kůzlat pod matkami a částečným dojením, střídavě jeden měsíc z ranního a druhý měsíc z večerního dojení po předchozím oddělení kůzlat od matek na 12 hodin).

Zjišťují se údaje minimálně u prvních tří laktací.

Údaje pro kontrolu typu ET zjišťuje oprávněná osoba prostřednictvím fyzických osob v souladu se zákonem, které následně předávají podklady na zpracování do akreditované laboratoře - ČMSCH, a.s., odkud jsou výsledky předány do centra PK.

Hodnotí se:

a) doживost:

Celková doживost je součet produkce mléka za období sání a za období dojení během laktace. Standardní období sání je 40 dní, standardní období dojení je 240 dní, standardní laktační období je 280 dní.

Produkce mléka za období sání se vypočítá z množství mléka zjištěného při první kontrole krát 40 dnů, produkce mléka za období dojení se vypočítá součtem jednotlivých množství mezi kontrolními dny a produkcí mléka do zaprahnutí (období 15 dnů po poslední kontrole). Ke stanovení množství mezi kontrolami se používá průměru množství mléka dvou hodnocených kontrol a počet dnů mezi nimi.

- množství nadojeného mléka v l u metody ET se zjistí pomocí určené odměrné nádoby s přesností na 0,1 l.

- první kontrolní den musí být uskutečněn u nekojících koz nejdříve 10. den, nejpozději 30. den po porodu, u kojících koz nejdříve 40. den, nejpozději 90. den po porodu, mezi dvěma po sobě následujícími kontrolními dny je rozpětí 28 - 34 dní.

- ze závažných důvodů může být kontrola jedenkrát přerušena - maximálně na 75 dní

- kontrolní období dojení zahrnuje 6 kontrolních období.

- laktace končí posledním kontrolním obdobím, v němž byla koza naposledy měřena + 15 dní.

- koza se považuje za zaprahlou, když denní nádoj je nižší než 0,2 l.

Výsledky jsou zveřejňované v kg, k přepočtu l na kg je využíván koeficient 1,032.

b) obsah bílkovin, tuku, laktózy, popř. dalších složek schválených Radou PK

Údaje zjišťuje z dodaných vzorků mléka akreditovaná laboratoř - ČMSCH, a.s., která je předá do centra PK ihned po zpracování.

Rozmezí pro zpracování mléčných složek: tuk 1,5 % až 7,0 %, bílkovina 2,0 % až 8,0 %, K výsledkům mimo dané rozmezí se nepřihlíží.

IV. Zevnějšek

Hodnotí se:

1. plemenný a užitkový typ;

2. pohlavní výraz;

3. celkový vývin, harmonie tělesné stavby, konstituce;

4. morfologické vlastnosti vemene na druhé, případně další laktaci.

Hodnocení zevnějšku u kozlů provádí schválený hodnotitel uznaného chovatelského sdružení, který zaznamená do klasifikačního katalogu výsledek hodnocení a tento stvrdí svým podpisem.

Klasifikační katalog obsahuje: datum a místo konání, identifikační číslo zvířete, datum narození, plemennou příslušnost, údaje o původu, jméno a příjmení chovatele, trvalý pobyt nebo sídlo chovatele, údaje o plemenné hodnotě a živé hmotnosti zvířete.

Hodnocení zevnějšku u koz provádí oprávněná osoba, která do klasifikačních protokolů zaznamená výsledek hodnocení.

Klasifikační katalog kozlů s výsledky hodnocení nebo klasifikační protokol hodnocení koziček s výsledky hodnocení se předává do centra PK následně po provedeném hodnocení.

Údaje zjišťuje oprávněná osoba, která je předá na vyhodnocení do centra PK po skončení dílčích činností.

V. Plemena a chovné cíle:

Koza walliserská černokrká (W)

Vznik plemene a charakteristika:

Kombinované dlouhosrsté rohaté líbivé plemeno s velmi dobrou mléčností a masnou užitkovostí, později dospívající. Bylo vyšlechtěno ve Švýcarsku v oblasti stejnojmenného kantonu. Je nenáročné a odolné, ideální pro extenzivní pastevní chov v podhorských a horských oblastech.

Charakteristickým znakem je dlouhá srst, přední část těla je černě zbarvena, zadní část bíle. Barvy jsou uprostřed těla ostře odděleny. Kozy jsou většího tělesného rámce s dobrým osvalením a pevnou konstitucí. Kohoutková výška v dospělosti je u kozy 70-75 cm, u kozlů je kohoutková výška 75-85 cm. Hmotnost koz v dospělosti je 50-55 kg, kozlů 65-75 kg.

Hlava – lehčí, ušlechtilá, nepříliš protáhlá

Oči – hnědé, mandlového tvaru, ani zapadlé či vystupující

Uši – středně dlouhé, vodorovně nesené

Rohy – u obou pohlaví, delší, jemnější, dobře tvarované, směrem od hlavy mírně rozbíhavé

Krk – střední délky, silný

Trup a končetiny – trup je dlouhý s dobře utvářenými zmasilými plecemi a kýtami, hrudník je široký a hluboký, hřbet je zmasilý, rovný, přecházející v mírně sraženou záď, přední a zadní končetiny jsou rovné, střední délky, svalnaté s dobře utvářenými spěnkami

Srst a zbarvení – srst je dlouhá o stejnoměrné jemnosti v celé délce dolů splývající, přední část těla je černě zbarvena, zadní část bíle. Barvy jsou uprostřed těla ostře odděleny. V bílé části nesmějí být černé vlasy, v černé části bílé vlasy.

Vemeno – střední velikosti, pravidelně utvářené, prostorné, dobře připevněné s dostatečně vzdálenými dvěma struky. Pastruky jsou vyřazovacím znakem.

Varlata – dvě velká, souměrná s úměrně tvarovaným žlábkem na vrcholu šourku

Chovný cíl:

Plemeno se vyznačuje průměrnou plodností, dobrou mléčnou a masnou užitkovostí. Plodnost se pohybuje okolo 150 %, odchov by měl dosahovat 130 %. Přírůstky kůzlat ve 100 dnech věku by měly dosahovat kolem 190 g/den. Kozy vyprodukují za laktaci v průměru 400-500 kg mléka při tučnosti 3,4-3,7 % a obsahu bílkoviny 2,6-3,0 %.

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Hmotnost kůzlat ve 100 dnech v kg		Věk v měsících pro zařazení do plemenitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemenitby		Produkce mléka za laktaci v kg	Obsah bílkoviny v mléce v kg
		kozlíci	kozičky	kozli	kozy	kozli	kozy		
150	130	25	20	nad 12	nad 12	45	40	500	15

Rada PK stanovila na přechodnou dobu kritéria pro přiřazení tříd na základě vlastní mléčné

užitkovosti:

Dojivost:

Třída za dojivost	kg mléka	
	I. laktace	II. a další laktace
ER	nad 401	nad 501
E	301 - 400	401 - 500
I	201 - 300	301 - 400
II	pod 200	pod 300

Třída za bílkovinu	% bílkoviny
ER	nad 2,91
E	2,71 - 2,90
I	2,51 - 2,70
II	pod 2,50

Výsledná tabulka pro hodnocení mléčné užitkovosti walliserských koz:

% bílkoviny	kg mléka			
	ER	E	I	II
ER	ER	E	E	I
E	ER	E	I	I
I	E	I	I	I
II	I	I	II	II

Masná užitkovost – dle přírůstku ve 100 ± 30 dnech v g

- dle subjektivního hodnocení zmasilosti ve 100 ± 30 dnech (kýty, hřbetu, plece hmatem) pětibodovou stupnicí.

	Přírůstek – jedináčci v g		Přírůstek – dvojčata a četnější v g		Zmasilost
ER	200 a více	180 a více	190 a více	170 a více	5
E	180 – 199	161 – 179	171 – 189	151 – 169	4
I	161 – 179	141 – 160	151 – 170	131 – 150	3
II	160 a méně	140 a méně	150 a méně	130 a méně	2

Hodnocení zmasilosti 1 – zvíře vyřazeno.

Výsledná tabulka pro hodnocení vlastní užitkovosti walliserských koz:

Masná užit. přírůstek v g	Mléčná užitkovost			
	ER	E	I	II
ER	ER	ER	E	I
E	ER	E	I	I
I	E	I	I	I
II	I	I	II	II

D. Srstnatá plemena koz

Srstnatá plemena budou šlechtěna v pořadí důležitosti na produkci a kvalitu srsti, dále na plodnost a mateřské vlastnosti, zdraví, tělesný rámec, dlouhověkost.

I. Reprodukční vlastnosti

Zjišťuje a eviduje po ukončení kozlení na základě chovatelské evidence oprávněná osoba, která tyto podklady následně předá ke zpracování do centra PK:

Eviduje se:

- a) číslo plemenice a její datum narození;
- b) číslo a číslo ústředního registru kozla – plemeníka;
- c) datum porodu, počet živě a mrtvě narozených kůzlat a pohlaví;
- d) snadnost porodu bez pomoci (1), nebo jen s minimální pomocí chovatele bez repozice plodu (2), porod s nutnou pomocí chovatele nebo veterinárního lékaře (3) - nepovinný údaj;
- e) zmetání;
- f) jalovost;
- g) identifikační čísla kůzlat označených známkami ústřední evidence dle plemenářského zákona;
- h) počet odchovaných kůzlat a pohlaví, dále počet hermafroditů a rohatých jedinců;
- ch) úhyny kůzlat podle pohlaví;
- i) datum vyřazení plemenice.

Centrum PK nejpozději do 31. 3. následujícího kalendářního roku vyhodnotí reprodukci u:

1) koz

- a) index plodnosti v %, jako podíl živě a mrtvě narozených kůzlat k reprodukčnímu věku plemenice
- b) index odchovu v %, jako podíl odchovaných kůzlat do 40 dnů věku k reprodukčnímu věku plemenice. (*Reprodukční věk plemenice = stáří plemenice – 12 měsíců*).

2) stáda nebo kozlů

- a) oplodnění v % jako podíl plemenic okozlených a zmetalých k počtu plemenic, zařazených do reprodukce na začátku připouštěcího období x 100
- b) plodnost v %, tj. podíl živě a mrtvě narozených kůzlat k počtu plemenic po porodu
- c) odchov v %, jako počet odchovaných kůzlat do 40 dnů věku k počtu plemenic zařazených do reprodukce na začátku připouštěcího období x 100
- d) intenzita v %, jako počet narozených kůzlat za rok k počtu plemenic základního stáda x 100
- e) výskyt hermafroditních kůzlat v %, jako podíl narozených hermafroditních jedinců k počtu všech narozených kůzlat x 100
- f) výskyt rohatých kůzlat v %, jako podíl narozených rohatých jedinců k počtu všech narozených kůzlat x 100.

II. Produkce a kvalita srsti

Sleduje se:

Produkce a kvalita srsti u koz jako množství nastříhané potní srsti po stříži nebo po vyčesávání, bez hrubých nečistot, individuálně vážením za první kontrolní rok (12 měsíců) kvalita srsti se vyjadřuje subjektivním posouzením, stanoví se střední jemnost vlákna a jeho délka.

Údaje zjišťuje a eviduje oprávněná osoba, která předá zjištěné údaje do centra PK po skončení jednotlivých dílčích činností.

Rozhodujícím selekčním kritériem jsou zjištěné údaje z kontroly užitkovosti. Na základě zjištěných údajů vlastní užitkovosti, zvířata získávají třídu za vlastní užitkovost (ER, E, I, II). Třídy za vlastní užitkovost budou zveřejněné uznaným chovatelským sdružením do 31. 3. následujícího kalendářního roku.

III. Zevnějšek

Hodnotí se:

1. plemenný a užitkový typ;
2. pohlavní výraz;
3. celkový vývin, harmonie tělesné stavby, konstituce;
4. střední jemnost a charakter srsti.

Hodnocení zevnějšku u kozlů provádí schválený hodnotitel uznaného chovatelského sdružení, který zaznamená do klasifikačního katalogu výsledek hodnocení, který stvrzuje svým podpisem.

Klasifikační katalog obsahuje: datum a místo konání, identifikační číslo zvířete, datum narození, plemennou příslušnost, údaje o původu, jméno a příjmení chovatele, trvalý pobyt nebo sídlo chovatele, údaje o plemenné hodnotě a živé hmotnosti zvířete.

Hodnocení zevnějšku u koz provádí oprávněná osoba, která do klasifikačních protokolů zaznamená výsledek hodnocení.

Klasifikační katalog kozlů s výsledky hodnocení nebo klasifikační protokol hodnocení koziček s výsledky hodnocení se předává do centra PK následně po provedeném hodnocení.

Údaje zjišťuje oprávněná osoba, která je předá na vyhodnocení do centra PK po skončení dílčích činností.

IV. Plemena a chovné cíle:

Koza mohérová /angorská/ (M)

Vznik plemene a charakteristika:

Srstnaté rohaté plemeno pro produkci mohérové srsti (angorské vlny). Bylo vyšlechtěno v přední Asii (Turecku), pravděpodobně se odvozuje od plemene miriz. Srst má vysokou obloučkovitost, vynikající lesk – listrový, bývá dlouhá okolo 30 cm. Stříž se provádí 2x ročně. Rouno tvoří z 80 % polopesíky, 18 % podsada, 2 % pesíky – mrtvé vlasy. Sortiment srsti je C-D/E (30-45 μ m). Srst má minimální obsah vlnotuku, pokrývá celé tělo včetně břicha a končetin a na čele tvoří čupřinu.

Kozy jsou malého tělesného rámce s dobrým osvalením a pevnou konstitucí, jsou

polyestrické, pozdní s nízkou plodností (105 %) a náročností na odchov kůzlat. Kohoutková výška v dospělosti je u kozy 30-45 cm, u kozlů je kohoutková výška 50-60 cm. Hmotnost koz v dospělosti je 30-35 kg, kozlů 40-45 kg.

Hlava – úzká, malá

Oči – hnědé, mandlového tvaru, ani zapadlé či vystupující

Uši – středně dlouhé, vodorovně nesené

Rohy – u obou pohlaví, hrubé, dlouhé, spirálovitě vzad točené

Krk – kratší délky, středně silný

Trup a končetiny – trup je krátký s dobře utvářenými plecemi a kýtami, hrudník je užší a mělčí, hřbet je mírně prohnutý, přecházející v mírně sraženou zád', přední a zadní končetiny jsou rovné, kratší délky s dobře utvářenými spěnkami

Srst a zbarvení – srst je dlouhá, obloučkovitá, bílé barvy (mohou se chovat i v barvě hnědé, černé, šedé)

Vemeno – malé velikosti, pravidelně utvářené, prostorné, dobře připevněné s dostatečně vzdálenými dvěma struky, pastruky nejsou vyřazovacím znakem

Varlata – dvě malá, souměrná s úměrně tvarovaným žlábkem na vrcholu šourku

Chovný cíl:

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Roční produkce srsti v kg		Věk v měsících pro zařazení do plemenitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemenitby	
		kozli	kozy	kozli	kozy	kozli	kozy
130	100	4	3	nad 12	nad 12	40	30

Hodnocení užítkovosti mohérových koz

Reprodukce – index plodnosti v %

větší než 130 % ER

110 – 129 % E

90 – 109 % I.

menší než 89 % II.

Srst: za první kontrolní rok (do 12 měsíců)

	Délka srsti v cm	Množství srsti v kg	sortiment v μm
ER	12,5 a více	1,9 a více	27 a méně
E	11,5 – 12,4	1,61 – 1,8	27,1 – 30
I.	10,5 – 11,4	1,31 – 1,5	30,1 – 33
II.	10,4 a méně	1,3 a méně	33,1 a více

Třída za vlastní užítkovost

Srst	Reprodukce			
	ER	E	I.	II.
ER	ER	ER	E	I.
E	E	E	I.	II.
I.	E	I.	I.	Vyř.
II.	I.	II.	Vyř.	Vyř.

Koza kašmírová (K)

Vznik plemene a charakteristika:

Srstnaté rohaté plemeno pro produkci kašmírové srsti (kašmíru). Bylo vyšlechtěno ve střední Asii, patří do skupiny středoasijských kašmírových plemen. Ve větším počtu se chová v oblasti Kašmíru, Indii, Tibetu a Mongolsku. Husté rouno je tvořeno polopesíky s jemností 35-50 μm , podsada mohér s jemností 7-20 μm . V průměru se vyčesává 13,5-18,5 μm .

Kozy jsou menšího tělesného rámce s dobrým osvalením a pevnou konstitucí. Kohoutková výška v dospělosti je u kozy 55-60 cm, u kozlů je kohoutková výška 60-70 cm. Hmotnost koz v dospělosti je 35-45 kg, kozlů 55-60 kg.

Hlava – menší, se širším rovným čelem, který může přecházet v mírný klabonos

Oči – hnědé, mandlového tvaru, ani zapadlé či vystupující

Uši – delší, širší, vodorovné až mírně svislé

Rohy – u obou pohlaví, jemnější, delší, mírně spirálovitě vzad točené

Krk – kratší délky, středně silný

Trup a končetiny – trup je kratší s dobře utvářenými plecemi a kýty, hrudník je středně hluboký, hřbet je rovný, přecházející v mírně sraženou záď, přední a zadní končetiny jsou rovné střední délky s dobře utvářenými spěnkami

Srst a zbarvení – srst kratší, hustá, bílé barvy (mohou se chovat i v barvě černé, hnědé)

Vemeno – malé velikosti, pravidelně utvářené, prostorné, dobře připevněné s dostatečně vzdálenými dvěma struky, pastruky nejsou vyřazovacím znakem

Varlata – dvě malá, souměrná s úměrně tvarovaným žlábkem na vrcholu šourku

Chovný cíl:

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Roční produkce srsti v kg		Věk v měsících pro zařazení do plemenitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemenitby	
		kozli	kozy	kozli	kozy	kozli	kozy
150	130	0,4	0,3	nad 12	nad 12	45	35

Hodnocení užítkovosti kašmírových koz

Reprodukce – index plodnosti v %

větší než 130 % ER

110 – 129 % E

90 – 109 % I.

menší než 89 % II.

Srst: za první kontrolní rok (do 12 měsíců)

	Hmotnost podsady v g	Délka podsady v cm	Jemnost v μm
ER	160 a více	5 a více	16,5 a méně
E	110 – 159	4 – 4,9	16,6 – 18,5
I.	70 – 109	3 – 3,9	18,6 – 20,5
II.	69 a méně	2,9 a méně	20,6 a více

Třída za vlastní užítkovost

Srst	Reprodukce			
	ER	E	I.	II.
ER	ER	ER	E	I.
E	E	E	I.	II.
I.	E	I.	I.	Vyř.
II.	I.	II.	Vyř.	Vyř.

E. Zakrslá plemena koz

Populace zakrslých plemen bude šlechtěna na plodnost a mateřské vlastnosti, zdraví, životnost kůzlat, tělesný rámec, dlouhověkost.

V kontrole užítkovosti se zjišťují a evidují:

I. Reprodukční vlastnosti

Zjišťuje a eviduje po ukončení kozlení na základě chovatelské evidence oprávněná osoba, která tyto podklady následně předá ke zpracování do centra PK:

Eviduje se:

- a) číslo plemenice a její datum narození;
- b) číslo a číslo ústředního registru kozla – plemeníka;
- c) datum porodu, počet živě a mrtvě narozených kůzlat a pohlaví;
- d) snadnost porodu bez pomoci (1), nebo jen s minimální pomocí chovatele bez repozice plodu (2), porod s nutnou pomocí chovatele nebo veterinárního lékaře (3) - nepovinný údaj;
- e) zmetání;
- f) jalovost;
- g) identifikační čísla kůzlat označených známkami ústřední evidence dle plemenářského zákona;
- h) počet odchovaných kůzlat a pohlaví, dále počet hermafroditů a rohatých jedinců;
- ch) úhyny kůzlat podle pohlaví;
- i) datum vyřazení plemenice.

Centrum PK nejpozději do 31. 3. následujícího kalendářního roku vyhodnotí reprodukci u:

1) koz

- a) index plodnosti v %, jako podíl živě a mrtvě narozených kůzlat k reprodukčnímu věku plemenice
- b) index odchovu v %, jako podíl odchovaných kůzlat do 40 dnů věku k reprodukčnímu věku plemenice. (*Reprodukční věk plemenice = stáří plemenice – 12 měsíců*).

2) stáda nebo kozlů

- a) oplodnění v % jako podíl plemenic okozlených a zmetalých k počtu plemenic, zařazených do reprodukce na začátku přípoštěního období x 100
- b) plodnost v %, tj. podíl živě a mrtvě narozených kůzlat k počtu plemenic po porodu

- c) odchov v %, jako počet odchovaných kůzlat do 40 dnů věku k počtu plemenic zařazených do reprodukce na začátku připouštěcího období x 100
- d) intenzita v %, jako počet narozených kůzlat za rok k počtu plemenic základního stáda x 100
- e) výskyt hermafroditních kůzlat v %, jako podíl narozených hermafroditních jedinců k počtu všech narozených kůzlat x 100
- f) výskyt rohatých kůzlat v %, jako podíl narozených rohatých jedinců k počtu všech narozených kůzlat x 100.

II. Růstová schopnost

- a) živá hmotnost kůzlat ve 70 ± 10 dnech věku a stanoví se průměrný denní přírůstek (u kůzlat narozených na začátku a konci období kození v chovu může být vážení provedeno výjimečně mimo toto období).
- b) živá hmotnost koz a kozlů po hodnocení před zařazením do plemenitby.
Hmotnost všech kategorií se stanoví s přesností na desetinu kg.

Údaje zjišťuje, eviduje oprávněná osoba, která je předá do centra PK po skončení jednotlivých dílčích činností.

III. Zevnějšek

Hodnotí se:

1. plemenný a užitkový typ;
2. pohlavní výraz;
3. celkový vývin, harmonie tělesné stavby, konstituce.

Hodnocení zevnějšku u kozlů provádí schválený hodnotitel uznaného chovatelského sdružení, který zaznamená do klasifikačního katalogu výsledek hodnocení a tento stvrdí svým podpisem.

Klasifikační katalog obsahuje: datum a místo konání, identifikační číslo zvířete, datum narození, plemennou příslušnost, údaje o původu, jméno a příjmení chovatele, trvalý pobyt nebo sídlo chovatele, údaje o plemenné hodnotě a živé hmotnosti zvířete.

Hodnocení zevnějšku u koz provádí oprávněná osoba, která do klasifikačních protokolů zaznamená výsledek hodnocení.

Klasifikační katalog kozlů s výsledky hodnocení nebo klasifikační protokol hodnocení koziček s výsledky hodnocení se předává do centra PK následně po provedeném hodnocení.

Údaje zjišťuje oprávněná osoba, která je předá na vyhodnocení do centra PK po skončení dílčích činností.

IV. Plemena a chovné cíle:

Zakrslá koza (ZK – holandský typ)

Vznik plemene a charakteristika:

Zájmové plemeno koz vyšlechtěné v II. polovině 20. století v Holandsku. Kozy jsou klidného temperamentu, malého obdélníkového tělesného rámce s pevnou konstitucí, krátkýma

rovnýma nohama, rohaté. Kohoutková výška v dospělosti je u kozy 45-55 cm, u kozlů je kohoutková výška 50-60 cm. Hmotnost koz v dospělosti je do 25 kg, kozlů do 40 kg.

Hlava - suchá, rovná, bez výrazného prohnutí

Oči – mandlového tvaru, ani zapadlé či vystupující

Uši – mírně šikmo vzhůru nesené

Rohy – u obou pohlaví, jemné, dobře tvarované, pravidelné, směrem od hlavy mírně rozbíhavé. U kozla mohutnější a více rozbíhavé.

Krk – střední délky, štíhlý, vysoko nasazený, mohou se vyskytovat přívěšky

Trup a končetiny - u koz je hloubka trupu 48 % kohoutkové výšky a šířka těla je 28 % délky těla, ideální délka těla by měla být 114 až 120 % kohoutkové výšky u koz, u kozlů je hloubka trupu 49 % a délka těla je 110 % kohoutkové výšky, šířka těla je pak 27 % délky těla, plece jsou jemné dobře utvářené, plynule přecházející do zbytku těla, hřbet je rovný až mírně prohnutý, dobře osvalený, přední a zadní končetiny jsou rovné s dobře utvářenými spěnkami

Srst a zbarvení – krátká, jemná, lesklá, dobře přiléhavá, na hřbetě může být mírně delší, zbarvení je v různých barevných rázech od jednobarevného po tříbarevné v libovolných barevných kombinacích

Vemeno – střední velikosti a délky, dva souměrné struky, pastruky jsou přípustné

Varlata – dvě středně velká, souměrná s úměrně tvarovaným žlábkem na vrcholu šourku

Chovný cíl

Chovným cílem tohoto plemene je zajištění druhové stability a genové rozmanitosti. Jedinečnost jeho původních vlastností a znaků je možné uchovat pouze zabezpečením kvalitního genofondu a dostatečné diverzifikace. Pečlivou chovatelskou selekcí je nutné zajistit dostatečnou variabilitu genofondu pro zdravý a kvalitní vývoj plemene spolu s udržením jeho charakteristických vlastností.

Plodnost na okozlenou kozu v %	Odchov kůzlat v %	Hmotnost kůzlat ve 70 dnech v kg		Věk v měsících pro zařazení do plemenitby		Živá hmotnost v kg při zařazení do plemenitby	
		kozlíci	kozičky	kozli	kozy	kozli	kozy
200	180	8	7	nad 6	nad 7	13	11

Reprodukce – index plodnosti v %

více než 180 % ER

160 – 179 % E

140 – 159 % I.

menší než 139 % II.

Masná užitkovost – dle přírůstku ve 70 ± 10 dnech v g

- dle subjektivního hodnocení zmasilosti ve 70 ± 10 dnech (kýty, hřbetu, plece hmatem) pětibodovou stupnicí.

	Přírůstek – jedináčci v g		Přírůstek – dvojčata a četnější v g		Zmasilost
	♂	♀	♂	♀	

ER	100 - 140	90 - 130	90 - 140	80 - 130	3
E	81 - 99	71 - 89	71 - 89	61 - 79	3
	141 - 145	131 - 135	141 - 145	131 - 135	4
I.	61 - 80	51 - 70	51 - 70	41 - 60	2
	146 - 150	136 - 140	146 - 150	136 - 140	4
II.	151 a více, 60 a méně	141 a více, 50 a méně	151 a více, 50 a méně	141 a více, 40 a méně	5
					2

Hodnocení zmasilosti 1 – zvíře vyřazeno.

Výsledná tabulka pro hodnocení užítkovosti:

Index plodnosti %	Přírůstek v g			
	ER	E	I	II
ER	ER	ER	E	I
E	E	E	I	I
I	E	I	I	I
II	I	I	II	II

F. Předávání dat do centra PK

Program kontroly užítkovosti (KU) se zjišťuje na třech úrovních činnosti:

- a) chovatel;
- b) oprávněná osoba;
- c) uznané chovatelské sdružení (plemenná kniha).

G. Matky plemenných kozlů

Za matky plemenných kozlů mohou být vybrány jen ty kozy, které splnily stanovená kritéria uznaného chovatelského sdružení (určuje Rada PK) pro každý chovatelský rok.

H. Otcové plemenných kozlů

Za otce plemenných kozlů mohou být vybráni pouze ti kozli, kteří splnili stanovená kritéria uznaného chovatelského sdružení (určuje Rada PK) pro každý chovatelský rok a mají přiděleno číslo ústředního registru kozla - plemeníka.

CH. Hodnocení exteriéru plemenných zvířat

Hodnocení exteriéru plemenných zvířat probíhá předně na určených přehlídkách (nákupních trzích), v ojedinělých případech pak ve stájích chovatelů. Výsledky hodnocení jsou zaznamenávány do klasifikačních katalogů nebo protokolů. Každá oprávněná osoba zajistí ve svém regionu, aby se na tyto přehlídky dostala pouze ta zvířata, která prošla předvýběry. Při předvýběrech se vyřadí zvířata se zjevnými exteriérovými vadami. Za exteriérovou vadu se

považuje zejména hermafrodit, atrofie varlat u kozlů, rozštěpení šourku u kozlů více jak 3 cm, výskyt pastruků u dojených plemen koz, výrazná disproporce tělesné stavby, slabý tělesný vývin, poruchy stavby kostry – předkus, podkus, velmi měkké spěnky, bezrohost u rohatých plemen, odlišnost ve zbarvení srsti, úplná nebo částečná slepota.

Hodnocení zvířat dojených, kombinovaných a zakrslých plemen koz lze provádět nejdříve ve věku 5 měsíců. Masná a srstnatá plemena se hodnotí ve stáří nad 12 měsíců. Minimální hmotnost zvířat pro dané plemeno stanovuje začátkem každého roku Rada PK. Zvířata po převzetí na přehlídku budou zvážena na elektronické váze, čímž se zaručí nejvyšší možná míra objektivnosti.

U každého zvířete se subjektivně hodnotí:

- a) plemenný a užitkový typ, celkový vývin a tělesná stavba
- b) hlava a krk
- c) trup
- d) končetiny
- e) pohlavní orgány, tvarové vlastnosti vemene
- f) pohlavní výraz
- g) připravenost zvířete na hodnocení

Hodnocení bude prováděno pětibodovým systémem:

Hodnocení	Počet bodů	Třída za zevnějšek
Vynikající	5 bodů	ER
Nadprůměrný	4 body	E
Průměrný	3 body	I
Podprůměrný	2 body	II
Nedostatečný, atypický, nežádoucí, apod.	1 bod	Vyřazen

Výsledná třída hodnoceného zvířete se skládá ze třídy za vlastní užitkovost a třídy za zevnějšek:

(tabulka pro dojená, kombinovaná, masná a srstnatá plemena)

<i>Třída za VU</i>	TŘÍDA ZA ZEVNĚJŠEK			
	ER	E	I	II
	VÝSLEDNÁ TŘÍDA			
ER	ER	EA	EB	IA
E	EA	EB	IA	IB
I	EB	IA	IB	II
II	IA	IB	II	BT

(tabulka pro zakrslá plemena)

<i>Třída za VU</i>	TŘÍDA ZA ZE VNĚJŠEK			
	ER	E	I	II
	VÝSLEDNÁ TŘÍDA			
ER	ER	EA	EB	IA
E	ER	EA	IA	IB
I	EA	EB	IA	IB
II	EB	IA	IB	II

I. Šlechtitelské chovy koz

Hodnocení a uznávání šlechtitelských chovů koz („ŠCH“) náleží dle plemenářského zákona uznanému chovatelskému sdružení – Svazu.

Účel a poslání ŠCH:

Účelem ŠCH je vytvářet prošlechtěnou populaci uznaných plemen koz v ČR. Základní metodou šlechtění je čistokrevná plemenitba, případně zušlechťovací křížení s fylogeneticky příbuznými plemeny schválené uznaným chovatelským sdružením. ŠCH jsou součástí genových rezerv plemene.

Hlavním posláním ŠCH je produkce samčího a samičího plemenného materiálu pro ostatní chovy.

Podmínky pro uznání ŠCH:

- chované plemeno je registrováno v příslušné plemenné knize, všechna zvířata v chovu jsou zapsána v hlavním oddíle plemenné knihy, minimální počet kusů je deset koz (plemenic) v chovu;
- nejméně tři kontrolní období se v chovu provádí kontrola užitkovosti v rozsahu šlechtitelského programu pro dané plemeno (zajišťuje oprávněná osoba);
- obrat základního stáda je zajišťován zpravidla z vlastního odchovu;
- zdravotní stav zvířat a chovatelské podmínky vyhovují platným veterinárním předpisům;
- chovatel řádně vede požadovanou evidenci;
- chov musí vykazovat po dobu tří chovných roků nadprůměrné výsledky v kontrole užitkovosti pro dané plemeno a produkovat plemenný materiál (kozly i kozy).

Uznávací řízení:

- o uznání žádá chovatel písemně uznané chovatelské sdružení – Svaz.
- společně s oprávněnou osobou zajišťující kontrolu užitkovosti v chovu, vypracuje materiál obsahující hodnocení stáda dle vlastní užitkovosti, věkové skladby a produkci plemenného materiálu.
- příslušná Krajská veterinární správa doloží veterinární osvědčení o zdravotní situaci v chovu.

- d) na základě žádosti Rada PK jmenuje komisi pro uznání chovu, která je minimálně tříčlenná. Předmětem uznávacího řízení je posouzení plemenného a užitkového typu zvířat, užitkovosti zvířat, chovatelských podmínek, programu šlechtění a zdravotního stavu zvířat. O průběhu uznávacího řízení se pořizuje stručný zápis ve dvojnásobném vyhotovení, obsahující závěry řízení. Zápis se zakládá u chovatele a uznaného chovatelského sdružení, v případě uznání chovu za ŠCH získává chovatel od Svazu certifikát – statut ŠCH.
- e) certifikát (statut ŠCH) se vydává s platností na dobu 10 let, funkčnost chovu se proěřuje dle každoročních výsledků kontroly užitkovosti.
- f) uznávací řízení probíhá v plném rozsahu na náklady chovatele.

Zrušení ŠCH:

Uznané chovatelské sdružení zruší ŠCH v případě, když chov neplní úkoly vyplývající z poslání ŠCH, nedodržuje stanovený šlechtitelský program, zvířata neodpovídají stanovenému standardu a nejsou-li v chovu dodržovány veterinární nařízení dané metodikou kontroly zdraví.

Zrušení ŠCH může navrhnout oprávněná osoba nebo příslušná Krajská veterinární správa.

V případě neuznání nebo zrušení ŠCH se může chovatel vůči rozhodnutí odvolat, a to k Radě PK, která je do 30 dnů povinna se k tomuto vyjádřit.

J. Využití umělé inseminace

Šlechtitelský pokrok se do budoucna neobejde bez využití umělé inseminace. Na základě současného poznání lze úspěšně použít jak umělé inseminace čerstvým semenem, tak především semenem zmrazeným - laparoskopicky, případně embryotransferu.

K. Účast chovatelů na výstavách

Součástí šlechtitelské činnosti je dobrovolná účast chovatelů se svými zvířaty na celostátních a regionálních výstavách. Výstavy a přehlídky koz jsou veřejnou příležitostí prezentace úrovně šlechtitelské práce chovu, plemene a výsledků kontroly užitkovosti.

L. Zdravotní stav

Podmínkou zápisu zvířat do plemenné knihy je pravidelné provádění kontroly zdraví zvířat základního stáda v souladu s metodikou kontroly zdraví zvířat vyhlášenou každoročně SVS MZe ČR.

M. Účinnost šlechtitelského programu

Při realizaci tohoto šlechtitelského programu bude respektována zásada rovnosti dotčených chovatelů.

Na základě pověření Spolkové rady Svazu ze dne 26. 6. 2017 projednáno a schváleno na jednání Rady Plemenné knihy koz Svazu dne 28. 6. 2017.